

METODICKÉ POZNÁMKY

Tato publikace obsahuje roční časové řady (většinou od roku 1990), čtvrtletní časové řady a pouze výjimečně měsíční časové řady. Vedle absolutních údajů jsou uváděny také indexy. Pokud není v tabulce nebo v metodických poznámkách uvedeno jinak, jedná se o index za sledované období proti stejnému období předchozího roku, přepočtené na stejné ceny, metodiku a organizační strukturu.

◆ Obyvatelstvo

Údaje o počtu, složení obyvatelstva a jejich změnách jsou získávány ze sčítání lidu (zhruba v desetiletých intervalech) a z na sčítání navazujících bilancí a záznamů o pohybu obyvatelstva.

Údaje o stavech a pohybu obyvatelstva se týkají obyvatel, kteří mají v ČR trvalé bydliště, a to bez ohledu na státní občanství. Od roku 2001 (v návaznosti na sčítání lidu, domů a bytů 2001) údaje zahrnují také cizince s vízy nad 90 dnů (podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců), a cizince s přiznaným azylem (podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu). Od 1. 5. 2004, v návaznosti na tzv. Euronovelu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, se údaje týkají občanů zemí EU s přechodným pobytem na území ČR a občanů třetích zemí s dlouhodobým pobytem.

Údaje zohledňují rovněž události (sňatky, narození a úmrtí) občanů s trvalým pobytem na území ČR, které nastaly v cizině.

Relativní míry jsou definovány na tisíc obyvatel středního stavu, kojenecká úmrtnost jako počet zemřelých do jednoho roku na tisíc živě narozených.

◆ Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt České republiky jako klíčový ukazatel systému národního účetnictví i hlavní složky výdajů na hrubý domácí produkt jsou vypočteny v souladu s principy Evropského systému národních účtů (ESA 1995).

Hrubý domácí produkt představuje souhrn hodnot přidaných zpracování ve všech odvětvích činností považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržních i netržních). Jde o propočet v kupních cenách, za které jsou realizovány tržní výkony (tzn. včetně daní z produktů a bez dotací na produkty). U netržních služeb jsou výkony vyjádřeny souhrnem mezispotřeby, náhrad zaměstnancům a spotřeby fixního kapitálu. Prvotní propočet je proveden v běžných cenách, pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do stálých cen.

Výdaje na konečnou spotřebu domácností zahrnují hodnotu výrobků a služeb užitých domácnostmi pro uspokojení individuálních potřeb, uhrazených z důchodů domácností a pořízených nákupem, dary i formou naturální spotřeby. Nepatří sem však nákupy určené pro podnikatelskou činnost.

Výdaje na konečnou spotřebu vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem (včetně společenských organizací) představují hodnotu netržních služeb poskytovaných uvedenými institucemi pro uspokojení individuálních a kolektivních potřeb, hrazenou ze státního rozpočtu, rozpočtu obcí a z jiných příspěvků. Vyčísluje se jako rozdíl mezi výkony (v pojetí výše popsaném) a příjmy z vlastní činnosti (nepatří sem např. daně, pokuty, poplatky) všech rozpočtových institucí a většiny příspěvkových organizací poskytujících netržní služby, zdravotních pojišťoven a neziskových institucí sloužících domácnostem. Společnou charakteristikou těchto institucí je, že jejich činnost není motivována tvorbou zisku.

Tvorba hrubého fixního kapitálu obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku koupeného, převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii, sníženou o jeho prodej a předání. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, nespádají sem předměty dlouhodobé spotřeby pořízené domácnostmi pro uspokojování konečné spotřeby.

Tvorba hrubého kapitálu ve formě **změny stavu zásob, rezerv a cenností** se určuje jako rozdíl mezi doplňováním a čerpáním těchto zásob.

Vývoz zmenšený o dovoz (netto vývoz) charakterizuje vliv zahraničního obchodu zbožím a službami na možnosti užití produkce rezidenty. Jeho zjištění se opírá zejména o výstupy ze statistického šetření vývozu a dovozu zboží ve vztahu k členským zemím EU (v systému Intrastat) a vyčerpávajícího sledování k ostatním zemím (celní deklarace). Údaje o příjmech a výdajích za služby jsou získávány ze statistického šetření a z platební bilance.

◆ Pokladní plnění státního rozpočtu

Uvedeny jsou pouze ukazatele příjmy celkem, výdaje celkem a přebytek (schodek) státního rozpočtu, a to v metodice a cenách jednotlivých sledovaných let. Do roku 1992 existoval ještě federální rozpočet, který není do údajů zahrnut. Je uváděna hodnota rozpočtu příjmů a výdajů platná ke konci období. V ročních údajích je uváděn konečný platný roční rozpočet.

◆ Stav vkladů a půjček domácností celkem

Vklady a půjčky domácností u rezidentských peněžních ústavů obsahují údaje (v národní a cizí měně) za sektor domácností, tj. za jednotlivé občany a drobné podnikatele nezapsané v obchodním rejstříku. Zdrojem informací jsou údaje ČNB.

◆ Indexy cen výrobců

Od ledna 2009 jsou cenové indexy tržních služeb sestavovány, počítány a publikovány v Klasifikaci produkce CZ-CPA. Vyčerpávající informace o nové klasifikaci jsou uvedeny na webových stránkách ČSÚ pod odkazem

<http://czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace>

Cenové indexy jsou počítány na základě cen za výběrové soubory reprezentantů do úhrnu pomocí výpočetního vzorce typu Laspeyres. Pro výpočet se používají váhy základního období (t.j. roční struktura tržeb, výnosů apod.).

$$I_{1,0} = \frac{\sum \frac{P_1}{P_0} p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} * 100$$

p₁ - cena ve sledovaném období

p₀ - cena v základním období

p₀q₀ - stálá váha - hodnotový ukazatel základního období (tržby, výnosy apod.)

Základem publikovaných indexů po provedené standardní revizi v roce 2006 jsou průměrné ceny za rok 2005. Stálou váhou indexů je roční struktura tržeb resp. roční pojistné, roční výnosy za finanční služby apod. za rok 2005.

Ceny, které jsou předmětem statistických zjišťování, jsou cenami převážně realizačními, smluvními (bez vlastní spotřeby), určené výhradně pro tuzemský trh (pro podnikovou sféru). Zjišťované ceny jsou očištěny od daně z přidané hodnoty.

Indexy cen průmyslových výrobců

Ceny průmyslových výrobců jsou zjišťovány měsíčně na základě údajů z vybraných organizací (cca 1 200) za vybrané reprezentanty (cca 4 700). Vykazované ceny jsou ceny sjednané mezi dodavatelem a odběratelem v tuzemsku bez DPH a spotřební daně (bez nákladů na dopravu k zákazníkovi a nákladů s ní spojených) fakturované za významnější obchodní případy.

Z vykázaných cen se na stálých vahách počítá index cen průmyslových výrobců. Ten měří průměrný cenový vývoj všech průmyslových výrobků vyrobených a prodaných na domácím, českém trhu. Za průmyslové výrobky se považují výrobky vyrobené v odvětvích kategorií B až E podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE).

V průběhu roku 2008 došlo k přechodu z původní Standardní klasifikace produkce (SKP 2003) na novou klasifikaci (CZ-CPA 2008). Od ledna 2009 jsou cenové indexy sestavovány, počítány a publikovány v klasifikaci CZ-CPA. Přepočtení cenových indexů za minulé období byl proveden až do roku 1991 včetně.

Přepočtení bylo založeno na převodu odpovídajících podílů stálých vah jednotlivých 4-místných tříd SKP do tříd nové klasifikace CZ-CPA.

Bazickým obdobím pro výpočet indexů cen průmyslových výrobců nadále zůstává

prosinec 2005 = 100 a z něj odvozený základ průměr roku 2005 = 100.

Váhové schéma je nadále založeno na struktuře tuzemských tržeb roku 2005.

Růst (pokles) cen průmyslových výrobců udává o kolik % se v dané měsíci zvýšila (snížila) průměrná cenová hladina těchto cen v porovnání s průměrnou cenovou hladinou ve stejném období předchozího roku.

Indexy cen tržních služeb

Úhrnný index cen **tržních služeb v podnikatelské sféře** (tj. mezi podnikatelskými subjekty) je počítán v měsíční časové řadě od roku 1994. Od ledna 2009 cenová šetření zahrnují vybrané služby obsažené v Klasifikaci produkce (CZ-CPA 2008) v oddílech: 49, 50, 51, 52, 53, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 69, 71, 73, 74, 77, 78, 80, 81 a 82.

Výpočet indexů je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova. Stálou vahou úhrnného indexu je souhrn vah za jednotlivé okruhy služeb za rok 2005. Stálými váhami jednotlivých indexů jsou tržby (výnosy) za rok 2005.

Základním cenovým obdobím je průměr roku 2005. Celkem je zjišťováno pomocí 18 měsíčních výkazů cca 150 stálých cenových reprezentantů od cca 600 respondentů.

Jsou zjišťovány jak realizační, smluvní ceny (bez vlastní spotřeby), tak ceny dosud stanovené centrální cenovou regulací. Jedná se převážně o ceny služeb, určených pro tuzemský trh. Ceny jsou bez daně z přidané hodnoty.

◆ Spotřebitelské ceny

Vývoj spotřebitelských cen se sleduje na spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty byly vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na vydáních obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby. Celkový počet reprezentantů je cca 710.

Váhy ve spotřebních koších pro výpočet indexů spotřebitelských cen od roku 2007 byly stanoveny na základě údajů o výdajích domácností podle výsledků statistiky rodinných účtů za rok 2005, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů.

Ceny jednotlivých druhů zboží a služeb zjišťují měsíčně přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách služeb pracovníci ČSÚ.

Výpočet indexů spotřebitelských cen je prováděn na stálých vahách podle vzorce Laspeyresova. Základním obdobím pro výpočet indexu je prosinec 2005.

◆ Peněžní příjmy a vydání domácností

Údaje o příjmech a vydáních domácností byly získány z výsledků výběrového šetření statistiky rodinných účtů. Jednotkou výběru a zpravodajskou jednotkou je domácnost, tzn. soubor osob společně bydlících a společně hospodařících. Výběr domácností (zpravodajů) statistiky rodinných účtů se provádí záměrným kvótním výběrem.

Do roku 2005 byly výběrovými znaky sociální skupina domácnosti, (která se určovala podle sociální příslušnosti osoby stojící v čele domácnosti) a čistý peněžní příjem na osobu. Třetím výběrovým znakem byl počet nezaopatřených dětí (u domácností ekonomicky aktivních osob) nebo počet členů a pohlaví (u domácností důchodců bez aktivních členů).

Od roku 2006 je základním výběrovým znakem **ekonomická aktivita a postavení osoby v čele domácnosti**. Domácnosti s ekonomicky aktivní osobou v čele se třídí podle jejího postavení v zaměstnání, u domácností zaměstnanců i podle jejího vzdělání. Domácnosti s ekonomicky neaktivní osobou v čele se v dalším stupni člení v závislosti na tom, zda je některý z dalších členů domácnosti ekonomicky aktivní, příp. zda v čele domácnosti je důchodce.

Pro 3 nejvýznamnější skupiny domácností se používají ještě další výběrová kritéria, a to:

- **čistý peněžní příjem na 1 člena domácnosti a počet nezaopatřených dětí** pro domácnosti zaměstnanců a domácnosti osob samostatně výdělečně činných.
- **důchod na 1 člena domácnosti a počet členů** (u jednočlenných domácností také pohlaví osoby) pro domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů.

Výběrový znak **velikost obce a druh domu** se týká všech skupin domácností. Samostatné kvóty podle velikosti obce a druhu domu jsou předepsány pro výše uvedené nejvýznamnější skupiny domácností, zatímco zbývající skupiny se pro tento výběrový znak slučují do jedné kategorie.

Publikované údaje (měsíční průměry v Kč na osobu):

1. **Průměrná domácnost (do roku 2005) resp. domácnosti celkem (od roku 2006)** – do roku 2005 nebyly ve výběru zastoupeny určité typy domácností s nižší četností výskytu (např. domácnosti nezaměstnaných, důchodců s ekonomicky aktivními členy apod.). Odhad průměrné domácnosti zpravodajského souboru se získával převážením podle sociálních skupin (na základě struktury domácností zjištěné v mikrocensu), které odstranilo disproporci v zastoupení jednotlivých sociálních skupin v souboru. Od roku 2006 výběr zahrnuje všechny typy domácností zastoupené v populaci, přičemž je zredukován počet důchodců bez ekonomicky aktivních členů. Při zpracování se tato disproporce eliminuje převážením, takže podíl jednotlivých skupin domácností odpovídá jejich skutečnému zastoupení v populaci.
2. **Domácnosti zaměstnanců** jsou domácnosti s osobou v čele v pracovním nebo služebním poměru, která pracuje na základě pracovní smlouvy nebo na základě dohody (o pracovní činnosti, o provedení práce). Zaměstnanci jsou i pracující členové produkčních družstev (včetně zemědělských), společníci s.r.o. a komanditisté komanditních společností, kteří pro společnost vykonávají práci na základě pracovní smlouvy a pobírají za ni odměnu, která je příjmem ze závislé činnosti.
3. **Domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů** jsou domácnosti s osobou v čele pobírající jakýkoliv druh důchodu kromě sirotčího, která nepracuje buď vůbec nebo má její pracovní činnost pouze omezený rozsah (tzn. její roční příjmy z pracovní činnosti nepřesáhnou 12 tis. Kč); tato omezující podmínka platí i pro ostatní členy domácnosti.

Definice položek:

Čisté peněžní příjmy a čistá peněžní vydání jsou celkové peněžní příjmy resp. vydání, od kterých jsou odečteny částky na zdravotní a sociální pojištění a zálohy na daň z příjmů. Nezahrnují také vybrané úspory, přijaté bezhotovostní půjčky, úvěry a výpůjčky resp. vklady, splacené bezhotovostní půjčky, úvěry a půjčky soukromým osobám. Čistý peněžní příjem je jedním z výběrových znaků, jeho vývoj je tak přirozeně dopředu stanoven, a proto je ho nutno chápat jako doplňkovou informaci.

Jednotlivé skupiny výdajů zahrnují:

potraviny a nealkoholické nápoje – všechny druhy potravinářských výrobků a nealkoholických nápojů zakoupené pro spotřebu v domácnosti,

alkoholické nápoje, tabák – všechny druhy alkoholických nápojů (vč. míchaných a nealkoholického piva) zakoupené pro spotřebu v domácnosti, tabák a tabákové výrobky,

odívání, obuv – oděvní materiály, osobní prádlo, pletené svrchní ošacení, konfekce, sportovní a pracovní oblečení, vč. oděvů zhotovených na zakázku, čištění, opravy a půjčování oděvů; obuv všech druhů, vč. zakázkové, opravy a čištění obuvi,

bydlení – nájemné, vodné a stočné, sběr pevných odpadů a ostatní komunální služby, dodávka tepla a teplé vody, elektřina, plyn, tuhá a kapalná paliva, výrobky a služby pro běžnou údržbu, opravy, rekonstrukce a výstavba domu a bytu,

bytové vybavení, zařízení domácnosti vč. oprav – nábytek, bytové zařízení a doplňky, podlahové krytiny, bytový textil, ložní a stolní prádlo, domácí spotřebiče (chladničky, pračky, sporáky, vysavače aj.), nádobí, nářadí, nástroje a různé potřeby pro dům a zahradu, zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti (prací, čistící a úklidové prostředky, mytí oken, úklid, čištění koberců aj.),

doprava a spoje – nákup osobních dopravních prostředků, provoz osobních dopravních prostředků (pohonné hmoty, oleje a provozní náplně, náhradní díly, příslušenství a vybavení osobních dopravních prostředků, opravy a údržba, ostatní služby týkající se osobních dopravních prostředků, např. nájemné za garáž nesouvisající s bydlením, parkování, zapůjčení auta, dálniční známka, autoškola aj.), všechny druhy veřejné osobní dopravy a dopravní služby, poštovní služby, nákup telefonních přístrojů, příslušenství a karet, telefonické služby vč. služeb přenosu dat a informací,

volný čas – zařízení pro příjem, záznam a reprodukci obrazu a zvuku (televizory a videa, radiopřijímače a magnetofony, CD přehrávače, fotoaparáty, počítače vč. software) a jejich opravy, média pro záznam zvuku a obrazu (gramofonové desky, videokazety, CD disky, magnetofonové pásky, filmy), výrobky a zařízení pro rekreaci a sport, hudební nástroje, hračky, sběratelské předměty, květiny a potřeby pro jejich pěstování, domácí zvířata a potřeby pro jejich chov, veterinární služby, rekreační, kulturní a sportovní služby, poplatky za rozhlas a televizi, noviny, knihy a papírenské zboží, rekreace s komplexními službami zahraniční a domácí,

stravovací a ubytovací služby – jídla (bez nápojů) v restauracích aj. stravovacích zařízeních vč. dopravních prostředků, svatební a jiné hostiny v podnicích veřejného stravování, dodávaná hotová jídla, jídla v závodních a školních jídelnách, stravování v mateřských školách; ubytování v hotelech, penzionech, turistických ubytovnách, kempech, v soukromí aj.,

náplň ostatních položek je zřejmá z jejich názvu.

Od roku 1999 se vydání domácností třídí podle klasifikace CZ-COICOP – Klasifikace individuální spotřeby podle účelu. Uplatněním této klasifikace se změnil způsob zařídování položek, přičemž u některých sledovaných položek se proti třídění používanému do r. 1998 včetně podstatně změnila jejich vnitřní náplň. Aby bylo možné porovnávat údaje v časové řadě, bylo nutno náplň skupin vydání upravit, takže již přesně neodpovídají ani dříve publikovaným údajům ani klasifikaci COICOP.

◆ **Zaměstnanci a mzdy**

Údaje se týkají zaměstnanců v evidenčním počtu ekonomických subjektů, který zahrnuje osoby v pracovním, služebním nebo členském poměru (kde součástí členství je též pracovní vztah) k zaměstnavateli (dále jen „pracovní poměr“).

V údajích o počtu zaměstnanců a průměrných hrubých měsíčních mzdách nejsou zahrnuty osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů), soudci, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), učni, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zaměstnanci ekonomických subjektů statisticky nesledovaných.

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplňky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu po dobu prvních 14 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény) placené zaměstnavatelem. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Od 1. čtvrtletí 2009 došlo ve statistice práce a mezd ke změnám v metodice zjišťování a prezentaci výsledků.

Mezi nejdůležitější změny v metodice patří:

- údaje jsou zpracovávány a publikovány podle nové Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE (národní verze NACE Rev.2), která nahradila dříve používanou klasifikaci OKEČ (národní verze NACE Rev.1.1),
- byly uplatněny nové metody odhadů nonresponse a nově zavedeny doodhady za nešetřenou část populace, které vycházejí z administrativních zdrojů dat,
- údaje o počtu zaměstnanců a průměrných mzdách jsou uvedeny v přepočtu na plně zaměstnané (dříve na fyzické osoby), za celé národní hospodářství.

Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu.

Průměrná hrubá měsíční mzda za celé národní hospodářství zahrnuje údaje za všechny zaměstnance. Je uvedena na přepočtené počty zaměstnanců, zohledňuje tak délku pracovních úvazků zaměstnanců.

◆ **Index nákladů práce**

Index nákladů práce je čtvrtletní ukazatel vývoje trhu práce, který měří změnu hodinových nákladů práce v aktuálním čtvrtletí k základnímu období (celý rok 2008). Výpočet vychází z existujících datových zdrojů: data o mzdách jsou přebírána ze čtvrtletního výkaznictví ČSÚ – odhady za celé národní hospodářství; ostatní náklady práce jsou konstruovány jako odhady ze struktury ročního šetření o úplných nákladech práce; data za odpracované hodiny jsou vypočtena pomocí skutečně odpracovaných hodin za týden ve čtvrtletí z Výběrového šetření pracovních sil. Schéma výpočtu LCI je legislativně upraveno nařízením Evropské Rady a Parlamentu č. 450/2003 a dále nařízením Evropské komise č. 1 216/2003.

Úplné náklady práce jsou celkové náklady zaměstnavatele na získání a výchovu zaměstnanců, na odměňování za práci a na zabezpečení sociálních potřeb zaměstnanců. Zahrnují mzdy a platy (včetně náhrady mzdy za neodpracovanou dobu), sociální náklady a výdaje (zákonné a dobrovolné), sociální požitky, personální náklady a daně a dotace související se zaměstnáváním lidí.

◆ **Nezaměstnanost**

Zdrojem dat o počtech neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Míra registrované nezaměstnanosti je počítána jako podíl, kde do konce 2. čtvrtletí 2004 je v čitateli počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období a ve jmenovateli je pracovní síla, tj.

- a) počet pracovníků ve všech sektorech NH s jediným nebo hlavním zaměstnáním vč. žen na mateřské a další mateřské dovolené (z podnikového zjišťování) plus počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (do konce 1. čtvrtletí 1994),
- b) počet zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil (klouzavý roční průměr) plus počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (od 2. čtvrtletí 1994 do konce roku 1996),
- c) počet zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil plus počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce (vše klouzavý roční průměr). Do zaměstnanosti se na rozdíl od předchozích období nezapočítávají ženy na další mateřské dovolené (od 1. čtvrtletí 1997).

Od 3. čtvrtletí 2004 přistoupilo Ministerstvo práce a sociálních věcí k metodické změně spočívající v odlišném zahrnování některých skupin osob jak do čitatele, tak do jmenovatele. **V čitateli je počet tzv. dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání** vč. občanů ČR a občanů EU (EHP), jsou to evidovaní nezaměstnaní ke konci období, kteří mohou ihned nastoupit do zaměstnání, a **ve jmenovateli je pracovní síla**, tj. počet zaměstnaných z výběrového šetření pracovních sil plus počet zaměstnaných občanů EU (EHP) plus počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnání či živnostenským oprávněním plus počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (vše klouzavý roční průměr).

◆ **Míra volných pracovních míst**

Míra volných pracovních míst se počítá jako podíl volných míst na celkovém počtu obsazených a volných míst. V souladu s doporučením Eurostatu je použita metodika, která do celkového počtu volných míst nezahrnuje místa vznikající u firem či soukromníků, do té doby bez zaměstnanců. Počet volných míst je přebírán ze statistiky MPSV, počet obsazených míst je v podmínkách ČR definován jako součet počtu zaměstnanců a členů produkčních družstev s jediným a dalším zaměstnáním z výběrového šetření pracovních sil.

◆ **Vybrané ukazatele z VŠPS**

Veškeré údaje v časové řadě jsou v jednotné metodice odpovídající platným definicím Eurostatu a doporučením ILO. Všechny údaje do roku 1997 včetně jsou z ročních období přepočítány na kalendářní čtvrtletí. Od roku 1998 se již údaje zjišťují v kalendářních čtvrtletích.

Do počtu **zaměstnaných v národním hospodářství** nejsou zahrnuty ženy na další mateřské dovolené, resp. osoby na rodičovské dovolené. Na druhé straně sem jsou zahrnuti příslušníci armády, tj. jak vojáci z povolání, tak i vojáci v základní vojenské službě (posledně jmenovaní pouze do roku 2004).

Kategorie **nezaměstnaných** koresponduje s definicí ILO, tzn., že vedle osob splňujících tři standardní podmínky (osoba nemá zaměstnání, ochota nastoupit do zaměstnání během 14 dnů, aktivní hledání práce) pro zařazení mezi nezaměstnané zahrnuje i osoby, které si již práci našly, ale nástup je stanoven do 3 měsíců od nalezení.

◆ **Zahraniční obchod**

Zdrojem informací o zahraničním obchodu jsou data získávaná celními orgány. Od roku 2004 zajišťuje jejich sběr a prvotní kontrolu Generální ředitelství cel, další zpracování, kontrolu a následné zveřejnění dat provádí Český statistický úřad.

V souladu se závaznými předpisy EU je zjišťování údajů o vývozu a dovozu legislativně upraveno celním zákonem č. 13/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, s platností od 1. května 2004 vyhláškou Ministerstva financí ČR č. 199/2004 Sb., pro obchod se třetími zeměmi, kterou se provádějí některá ustanovení celního zákona a kterou se ruší některé vyhlášky upravující osvobození od dovozního cla a nepreferenční původ zboží, ve znění pozdějších předpisů. Pro Intrastat byla s účinností od 1. ledna 2009 vydána nová vyhláška č. 393/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 201/2005 Sb., o statistice vyváženého a dováženého zboží a způsobu sdělování údajů o obchodu mezi Českou republikou a ostatními členskými státy Evropského společenství, ve znění vyhlášky č. 563/2006 Sb.

Statistika zahraničního obchodu je souhrnem vnitrouniního obchodu (tj. obchodu se členskými státy EU) a obchodu se státy mimo EU. Údaje o zboží, které je předmětem obchodu mezi členskými státy Společenství, předává zpravodajská jednotka celnímu úřadu na výkazu pro Intrastat s údaji o odeslání zboží nebo přijetí zboží. Údaje o vyváženém a dováženém zboží v rámci obchodu se státy mimo EU se uvádějí v písemném celním prohlášení na tiskopise Jednotný správní doklad.

◆ Registr ekonomických subjektů

Tabulka o počtech jednotek v registru ekonomických subjektů je sestavena na základě údajů z registru ekonomických subjektů podle stavu registrace k příslušnému datu.

Registr ekonomických subjektů eviduje právnické osoby, organizační složky státu, které jsou účetní jednotky a dále fyzické osoby, které mají postavení podnikatele.

Ekonomický subjekt, který podle informací ze statistických zjišťování nebo z administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu, se považuje za statistickou jednotku typu podnik (viz nařízení Rady č. 696/1993 a č. 177/2008).

Soukromí podnikatelé celkem zahrnují do konce roku 1991 fyzické osoby s povolením k podnikání podle zákona č. 105/90 Sb., o soukromém podnikání občanů, od roku 1992 fyzické osoby s živnostenským oprávněním a od 3. čtvrtletí 1991 i samostatně hospodařící rolníky, u kterých od 1. 5. 2004 do 1. 5. 2009 proběhla transformace na zemědělské podnikatele – fyzické osoby.

Obchodní společnosti zahrnují veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, komanditní společnosti na akcie (do r. 1992) a akciové společnosti. Družstva zahrnují i družstevní podniky. Do počtu státních podniků nejsou od roku 1994 zahrnuty státní podniky v likvidaci.

Důvodem poklesu počtu jednotek v 1. čtvrtletí 1994 je dokončení promítnutí přeregistrace podnikatelů podle živnostenského zákona.

◆ Zemědělství

Do prodeje jatečných zvířat celkem bez drůbeže je zahrnut prodej jatečného skotu, jatečných prasat, jatečných ovcí, jatečných koz a jatečných koní (od roku 1998 do roku 2002 pouze prodej jatečného skotu a jatečných prasat).

Od roku 2003 (v souladu s harmonizací výkaznictví dle požadavků EU) nejsou početní stavy skotu a prasat sledovány ve 3. čtvrtletí.

◆ Průmysl

Index průmyslové produkce (IPP) měří vlastní výstup průmyslových odvětví i průmyslu celkem očištěný od cenových vlivů. Jedná se o základní ukazatel konjunkturální statistiky průmyslu. Při jeho výpočtu se z větší části vychází z tržeb za vlastní výroby a služby přeceněné do stálých cen. V případě vybraných odvětví (oddíly CZ-NACE 05, 06, 19, 35) charakterizují vývoj odvětví fyzické objemy produkce výrobních reprezentantů. Index je primárně počítán jako měsíční bazický index, v současné době k průměrnému měsíci roku 2005, a to na úrovni dvouciferného oddílu CZ-NACE. Při agregaci na vyšší úroveň se využívají váhy odvozené ze struktury přidané hodnoty v bazickém roce (agregace na úroveň sekcí, hlavních průmyslových seskupení a na průmysl celkem). Od bazických indexů jsou dále indexy meziroční a případné kumulace v čase (čtvrtletní, pololetní, roční kumulace). V souladu s předpisy Eurostatu index průmyslové produkce pokrývá sekce CZ-NACE B, C, D (kromě skupiny 35.3).

Dříve používaná klasifikace OKEČ (národní verze NACE Rev.1.1.) byla nahrazena novou klasifikací ekonomických činností CZ-NACE (národní verze NACE Rev.2).

(http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prumysl_metodika)

◆ Stavebnictví

Stavebními pracemi se rozumí provádění specializovaných i nesespecializovaných stavebních činností. Patří sem práce na novostavbách, opravách, provádění nástaveb a přestaveb budov i inženýrských děl, výstavba prefabrikovaných objektů na staveništi a staveb dočasného charakteru. Zahrnují se i montážní práce stavebních konstrukcí a hodnota zabudovaného materiálu a konstrukcí. Jedná se o práce uvedené v CZ-CPA pod kódy 41, 42 a 43.

Index je vypočten ze stálých cen roku 2005.

◆ Bytová výstavba

Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou tomuto účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky. Do počtu bytů se započítávají i samostatné pokoje v žákovských domovech, vysokoškolských kolejích, domovech pracujícího dorostu a pokoje ve svobodárnách, které nejsou obhospodařovány obecními úřady.

Byty zahájené jsou od roku 2006 byty v těch domech, jejichž výstavba byla ve sledovaném období povolena na základě vydaného stavebního povolení, a od roku 2007 na základě vydaného stavebního povolení nebo stavebního ohlášení, a to bez ohledu na to, zda tyto byty byly ve sledovaném období dokončeny či nikoliv. Za dům je pro účely této definice považován rodinný dům, bytový dům, nástavba, vestavba nebo přístavba k oběma uvedeným domům, dům s pečovatelskou službou a domov – penzion, nebytový objekt (služební byty – zpravidla mimo bytové objekty) a jakýkoliv nebytový prostor, jehož adaptací vznikne nový byt.

Byty dokončené jsou byty, na které ve smyslu zákona č. 183/2006 Sb. (Stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, byl příslušným stavebním úřadem do konce sledovaného období podle § 122 vystaven kolaudační souhlas.

◆ Stavební povolení

Stavebním ohlášením se rozumí povolení jednoduchých staveb podle § 104 odst. 2 písmeno a) až d) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Stavební povolení je stanovení závazných podmínek pro provedení a užívání stavby ve smyslu § 115 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Počty stavebních ohlášení a stavebních povolení stavební úřady sčítají a je na ně nahlíženo jako na stavby povolené.

Orientační hodnota staveb zahrnuje celkové náklady včetně technologie (v běžných cenách) vynaložené na přípravu, realizaci a uvedení stavby do provozu.

◆ Tržby v motoristickém segmentu, maloobchodě, ubytování, stravování a pohostinství

Tržby v motoristickém segmentu, maloobchodě, ubytování, stravování a pohostinství – celkové tržby s DPH za zboží, vlastní výrobky a služby, zjišťované měsíčním šetřením na konstantním poli podniků.

Publikovaný ukazatel je index těchto tržeb proti stejnému období předchozího roku, a to za motoristický segment, maloobchod, ubytování, stravování a pohostinství; podle nové mezinárodní klasifikace činností (CZ-NACE Rev. 2) místo původní (označované jako OKEČ, jinak CZ-NACE Rev. 1.1) se jedná o tyto oddíly:

- 45 tržby za obchod, údržbu a opravy motorových vozidel
- 45 tržby maloobchodu kromě motorových vozidel včetně maloobchodního prodeje pohonných hmot
- 55 tržby za ubytování
- 56 tržby za stravování a pohostinství

Specifikace indexů tržeb podle podrobnějšího sortimentního členění:

maloobchod kromě maloobchodního prodeje pohonných hmot – CZ-NACE 47 bez 47.3

maloobchodní prodej pohonných hmot – CZ-NACE 47.3

maloobchod s převahou potravin v nesespecializovaných prodejnách – CZ-NACE 47.11

maloobchod s potravinami ve specializovaných prodejnách – CZ-NACE 47.2

maloobchod s nepotravinářským zbožím – CZ-NACE 47.19 + 47.4 až 47.9

ubytování – CZ-NACE 55

stravování a pohostinství – CZ-NACE 56

Index v běžných cenách: stejné období předchozího roku = 100

Index ve stálých cenách: stejné období předchozího roku = 100

(pro deflací použít cenový index k průměru roku 2005)

Revize

Se zpracováním únorových dat je prováděna revize lednových dat. V případě potřeby se provádějí revize dat se zpracováním prvního měsíce, který následuje po publikování čtvrtletních dat, např. se zpracováním dubnových dat se revidují data za leden až březen. Definitivní údaje budou publikovány po zpracování všech měsíců sledovaného roku, nejpozději v červnu následujícího roku.

◆ Doprava

Ukazatel „**Přeprava věcí**“ vyjadřuje skutečnou hmotnost nákladu v tunách přepraveného na základě smlouvy o přepravě věcí.

Ukazatel „**Vnitrostátní přeprava**“ – nakládka i vykládka přepravovaných věcí v tunách se uskutečnila na území České republiky.

Ukazatel „**Přepravené osoby**“ vyjadřuje počet osob přepravených veřejnou autobusovou / železniční dopravou v daném období. Do ukazatele nejsou zahrnuty osoby přepravené MHD.

◆ Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních

Údaje o návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních vycházejí z pravidelného šetření organizovaného ČSÚ. Do roku 2002 (včetně) byla hromadná ubytovací zařízení do šetření zahrnována na základě náhodného 30 % výběru z Registru ubytovacích zařízení. Byla stanovena měsíční výkaznická povinnost pro respondenty a výsledky byly zveřejňovány čtvrtletně. Od roku 2003 jsou do šetření zahrnuta všechna hromadná ubytovací zařízení plošně. Šetření je rozděleno na měsíční šetření, do kterého jsou zahrnuty vybrané jednotky, a čtvrtletní šetření obsahující zbylá hromadná ubytovací zařízení. Údaje o návštěvnosti jsou souhrnem zpracovaných dat za předložené dotazníky a za statisticky dopočtená data ubytovacích zařízení, od kterých nebyl vyplněný dotazník získán.

V září 2007 provedl ČSÚ revizi dat za období 2000–2006 v souvislosti se změnou územního členění ve smyslu Zákona č. 387/2004 Sb., o změnách hranic krajů. Při této příležitosti došlo rovněž k zpětné opravě údajů. Revize se dotkla dat za jednotlivé kraje nikoli údajů za ČR celkem.

◆ **Hromadné ubytovací zařízení** – zařízení s minimálně pěti pokoji nebo deseti lůžky, sloužící pro účely cestovního ruchu, tj. poskytující přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod.

◆ **Počet hostů** – host v ubytovacím zařízení je každá osoba (nezahrnuje se personál a majitelé ubytovacího zařízení, kteří v ubytovacím zařízení bydlí), která použila služeb zařízení k přechodnému ubytování včetně dětí. Host může použít služeb ubytovacího zařízení z důvodu dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod. V rekreačních zařízeních a školících střediscích podniku (odborových svazů) se hostem rozumí každá osoba, která použila zařízení k přechodnému ubytování z výše vyjmenovaných důvodů, ať se jedná o vlastní zaměstnance podniku, jejich rodinné příslušníky nebo osoby k podnikům cizí. V léčebných lázních se hostem rozumí každá osoba, která podstoupí lázeňskou léčbu bez ohledu na způsob hrazení léčby, komplexnost léčby apod. Mezi hosty se nezapočítávají osoby, které využívají služeb ubytovacího zařízení k přechodnému ubytování za účelem zaměstnání, či řádného studia (pokud doba jeho trvání překročí 1 rok).

◆ **Počet přenocování** – celkový počet přenocování (strávených nocí) hostů ubytovaných v ubytovacích zařízeních ve sledovaném období.

◆ Indexy tržeb bez DPH ve vybraných službách

Indexy tržeb slouží pro analýzy krátkodobého vývoje a možné predikce budoucího vývoje v jednotlivých odvětvích. Zdrojem dat je měsíční statistické zjišťování SP 1-12 s přílohami.

Měsíčně jsou sledovány celkové tržby bez DPH za zboží, vlastní výrobky a služby. Publikovaný ukazatel je index těchto tržeb proti stejnému období předchozího roku za sekce L, M a N podle Klasifikace ekonomických činností CZ – NACE.

Výše uvedené sekce zahrnují následující oddíly činností:

Sekce L – Činnosti v oblasti nemovitostí

oddíl 68 Činnosti v oblasti nemovitostí

Sekce M – Profesní, vědecké a technické činnosti

oddíl 69 Právní a účetnické činnosti

oddíl 70 Činnosti v oblasti nemovitostí

oddíl 71 Činnosti v oblasti nemovitostí

oddíl 73 Činnosti v oblasti nemovitostí

oddíl 74 Činnosti vedení podniků; poradenství v oblasti řízení

Sekce N – Administrativní a podpůrné činnosti

oddíl 77 Činnosti v oblasti pronájmu a operativního leasingu

oddíl 78 Činnosti související se zaměstnáním

oddíl 79 Činnosti cestovních agentur, kancelářů a jiné rezervační a související činnosti

oddíl 80 Bezpečnostní a pátrací činnosti

oddíl 81 Činnosti související se stavbami a úpravou krajiny

oddíl 82 Administrativní, kancelářské a jiné podpůrné činnosti pro podnikání

V rámci sekce M nejsou sledovány oddíly 72 – Výzkum a vývoj a 75 – veterinární činnosti, sekce N neobsahuje skupinu 813 – činnosti spojené s úpravou krajiny.

◆ Sociální dávky a sociální výpomoci, příspěvky na sociální zabezpečení

Na základě doporučení zahraniční mise Eurostatu v červnu 2007 dochází ke změně v pojetí obsahu sociálních příspěvků a sociálních dávek. Do sociálních dávek (D.62) pro domácnosti jsou od roku 2004 imputovány i prostředky na zdravotní pojištění za osoby za něž je plátcem stát (děti, studenti, důchodci apod.). Výše uvedeného příspěvku je pak vykázána jako výdaj domácností (S.14) na zdravotní pojištění a jako příjem zdravotních pojišťoven (S.1314) v rámci D.61. Tato druhá imputace vyplývá z potřeb vyrovnání vztahu k sociálním dávkám.

V souvislosti s tím byly z hodnoty transferů uvnitř sektoru vládních institucí (D.73) tyto platby státu mezi ústředními vládními institucemi (S.1311) a fondy sociálního zabezpečení (S.1314) vyloučeny.

Změna v pojetí sociálních příspěvků a dávek v časové řadě od roku 1995 bude provedena až při revizi národních účtů.

Sociální dávky a sociální výpomoci vyplacené domácnostem jsou běžné, pravidelné i nepravidelné, peněžní i naturální platby (transfery) občanům z fondů sociálního zabezpečení, včetně dávek z rozpočtů ústředních orgánů pro tzv. necivilní složky a dávek ze zahraničí. Dále se sem zahrnují platby z důchodového připojištění od pojišťoven (na základě právních nároků), dobrovolné podpory od zaměstnavatelů, vlády a od soukromých neziskových organizací, které poskytují služby obyvatelstvu. Sociální dávky a výpomoci se rozdělují na :

Dávky důchodového pojištění, které zahrnují starobní, invalidní, sirotčí a jiné důchody (včetně důchodů z připojištění).

Dávky nemocenského pojištění zahrnují nemocenské, podporu při ošetřování člena rodiny, peněžitou pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a dávky nemocenského pojištění jinde nezařazené. Nezahrnuje náhrady mezd v době nemoci poskytované zaměstnavatelem.

Dávky v nezaměstnanosti. Podporu v nezaměstnanosti pobírá uchazeč o zaměstnání, registrovaný u úřadu práce, zpravidla po dobu šesti měsíců. Po uplynutí této doby je uchazeč o zaměstnání hmotně zabezpečen podle předpisů o sociálním zabezpečení.

Dávky státní sociální podpory zahrnují přídavek na dítě, sociální příplatek, porodné, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek a dávky péstounské péče.

Ostatní dávky a výpomoci jiné než naturální a imputovaný státní příspěvek na zdravotní pojištění za osoby za něž je plátcem stát zahrnují dále dávky vyplácené obecními úřady, tj. prováděné v rámci jejich programů sociální péče o staré občany, rodinu a populaci. Patří sem také sociální dávky poskytované mimo vládní programy sociálního zabezpečení, tj. sociální podpory od zaměstnavatele (např. náhrady mezd v době nemoci poskytované zaměstnavatelem nebo podpory ze sociálního fondu), zvláštní dávky příslušníků ozbrojených sborů z povolání, dávky a odškodnění válečným veteránům a perzekuovaným osobám a ostatní dávky sociálního zabezpečení jinde nezařazené.

Naturální sociální dávky zahrnují především hodnotu výkonů zdravotních zařízení ve výši uhrazené zdravotními pojišťovnami (96 až 98 % naturálních dávek), dávky státní sociální podpory poskytované na bydlení a pohřebné a především věcné dávky poskytované v rámci programů pro osoby zdravotně postižené a péče o staré občany.

Příspěvky na sociální zabezpečení za sektor domácností obsahují všechny (povinné i dobrovolné) platby hrazené přímo nebo zprostředkovaně těm, kdo poskytují sociální dávky, tj. fondy sociálního zabezpečení (vč. fondu nezaměstnanosti), zdravotní pojišťovny a penzijní fondy. Jsou uvedeny od roku jejich zákonného zavedení.

Sociální příspěvky zaměstnavatelů zahrnují zákonné sociální pojištění (na zajištění penzí, nemocenského, včetně příspěvku do fondu nezaměstnanosti), zdravotní a zákonné pojištění škod při pracovních úrazech nebo nemoci z povolání. Dobrovolné sociální příspěvky obsahují příspěvky zaměstnavatelů na penzijní připojištění, dobrovolné příspěvky na zdravotní a životní pojištění.

Platby těchto příspěvků vytvářejí nárok občana na sociální dávky a na zabezpečení lékařské péče ve prospěch pojištěnce nebo uživatele náhrady (např. nároky rodinných příslušníků nebo dědiců při úmrtí pojištěné osoby).

Plátcem příspěvků jsou zaměstnavatelé, kteří platí pojistné za své zaměstnance, zaměstnanci (formou srážky ze mzdy), samoplátci (tj. osoby samostatně výdělečně činné a jiné osoby, které se účastní daného systému pojištění) a stát.